

	Duesterberg	Hindenburg	Hitler	Thälmann
Första omgången	106	122	98	74
Andra omgången	—	119	37	70

Kvinnorna voro sålunda i avgjort flertal bland Hindenburgs anhängare, under det att männen övervägde inom Hitlers och Thälmanns väljarskaror; den kommunistiske kandidaten fick omkring tre manliga röster på två kvinnliga. Bland kvinnorna hade, vilket givetvis icke framgår av de anförda siffrorna, Hindenburg majoritet redan i första omgången; bland männen ägde nationalsocialister och kommunisterna tillsammans majoritet i andra omgången. Ytterlighetspartiernas "maskulina" karaktär har utan tvivel givit dem större slagkraft än röst-siffrorna omedelbart ge vid handen; då det gäller att genomföra en revolution och att upprätthålla en diktatur kommer det främst an på männen. Det kan tilläggas att kommunisternas frammarsch vid de båda riksdagsvalen 1932 efter spridda uppgifter att döma berodde på en proportionsvis allt starkare anslutning från de manliga väljarnas sida; i flera städer övervägde det manliga elementet inom partiet vid dessa val i lika hög grad som vid presidentvalet.

Den pacifistiska antirevolutionära inställning som synes vara ett viktigt motiv vid kvinnornas röstning bör givetvis vara ägnad att göra kvinnorrösträtten till en tillgång för varje härskande regim, d. v. s. till en i egentlig mening konservativ faktor i politiken. Man borde sålunda ha anledning att vänta att kvinnorna vid valet i mars 1933, då Hitler övertagit statsmakten och börjat organisera diktaturen, i större utsträckning än tidigare anslö sig till det nationalsocialistiska partiet. I själva verket tyda också vissa uppgifter — från valet i Köln och Wiesbaden — på en utveckling i denna riktning.

En del kommentarer ha gjorts till de refererade resultaten. En österriksk författare betonar att arbetarklassens kvinnor i större utsträckning än männen inneha platser där de komma i nära beröring med och i starkt beroende av borgerliga väljare; särskilt gäller detta tjänsteflickor och bu-

tiksbiträden. Han ser här, sannolikt med rätta, en orsak till att socialismen vinner så ringa anslutning bland kvinnorna i de borgerliga valdistrikten. Att kvinnorna äro mera religiöst intresserade än männen och därför benägna att rösta efter de kyrkliga ledarnas direktiv synes vara ett faktum, men de psykologiska och sociala orsakerna härtill äro svåra att fastställa. Den ringa anslutning som de revolutionära partierna vunnit bland kvinnorna har påståtts bero på att dessa partier äro ungdomspartier och att det politiska intresset vaknar senare hos kvinnan än hos mannen; denna förklaring kan, med tanke på de förut anförda uppgifterna rörande årsklassernas valdeltagande i Tyskland, icke antas vara riktig.

Över huvud är det icke möjligt att klarlägga denna fråga utan mera fullständiga uppgifter om de skilda yrkesgruppernas röstning. Det är, för att blott nämna ett exempel, möjligt att det kommunistiska partiet i Tyskland och Österrike rekryterats huvudsakligen bland arbetslösa, och bland dessa äro kvinnorna naturligtvis i avgjord minoritet. Måhända beror skillnaden i könsens politiska ställningstagande huvudsakligen på att den sociala differentieringen inom könen är olika.

Att vid valet särskilja olika yrkesgrupper är utomordentligt svårt. En uppdelning dels efter kön, dels efter åldersklasser — det senare har ingenstädes skett — kan emellertid anordnas med enkla medel, exempelvis valkuvert med olika nummer och färg. Även en dylik uppdelning skulle såväl ur praktisk politisk som vetenskaplig synpunkt erbjuda ett visst värde.

Herbert Tingsten.

BARKARBYVÄGEN PERMANENTAS.

Sollentuna härads väghållningsdistrikt, Stockholms län, har fått regeringens tillstånd att uppta ett 20-årigt amorteringslån på högst 80.200 kr. till varaktigt beläggning av Enköpingsvägen vid Barkarby.

YHETER Lördagen den 5te Augusti 1933

Själv mordets sociologi.

Tendensen till självmord, skrev den nuvarande presidenten Thomas Masaryk i sitt 1881 utgivna arbete *Der Selbstmord als sociale Massenerscheinung der modernen Civilization*, "har oavbrutet utvecklats sedan renässansens och äger för närvarande inom alla civiliserade nationer en sådan styrka att den måste betraktas som vår tids speciella onda: den är den sociala frågan i ordets egentliga mening... Utvecklingen av denna tendens jämte ökningen av antalet sinnessjuka är vår tids mest betänkliga och därför också mest betydelsefulla karaktärstikur". Detta hör till de första med vetenskapliga pretentioner framförda påståendena om att självmordet är en sociologisk företeelse; kort och enkelt uttryckt kan man härmed sägas mena att självmordsfrekvensen väsentligen är beroende av sociala förhållanden och samhällslivets gestaltning över huvud. Denna uppfattning har länge förblivit tongivande; särskilt inom den franska sociologin har självmordet varit ett omhuldat ämne. Högpunkten av den sociologiska teorins strävanden utgör Durkheims berömda verk *Le Suicide* (1897). Sannolikt har detta mer än något annat arbete bidragit att skapa de moderna föreställningarna om självmordets sociala innebörd.

Durkheim avvisar i ett par korta kapitel uppfattningen att självmordet väsentligen skulle vara en följd av nervösa rubbningar; framför allt tror han sig kunna visa att någon korrelation mellan självmordsfrekvens och frekvens av sinnessjukdom icke existerar. Han övergår därefter till en utomordentligt ingående analys av olika länders självmordsstatistik och söker uppvisa en relation mellan självmordsfrekvensen och skilda sociala fenomen. Hans huvudsakliga slutsatser skola här i största korthet sammanfattas.

Självordsfrekvensen stegras oavbrutet i de västerländska kulturstaterna; den har tidigare aldrig uppnått en sådan styrka utom under vissa av samhällsupplösning och värdenihilism kännetecknade epoker, såsom i det gamla Grekland och det romerska kejsarriket. Beträffande självmordets förekomst i de moderna staterna kunna framför allt följande tendenser konstateras; självmordsfrekvensen är större bland männen än bland kvinnorna, större bland de ogifta än bland de gifta, större i städerna än på landsbygden, större i de högre sociala klasserna än inom de lägre; protestanterna begå självmord i större utsträckning än katolikerna, och den minsta självmordsfrekvensen finns hos judarna. Alla dessa differenser återföras av Durkheim till en gemensam utgångspunkt. Självordsfrekvensen beror enligt hans mening på graden av integration, d. v. på graden av samhörighet med andra människor, vare sig samfälligheten är en familj, ett religiöst samfund eller en social enhet. Självordsfrekvensen ökas i samma grad som integrationen minskas. Så t. ex. sägas männen vara mera individualistiska, mindre traditionsbundna och auktoritetstroende än kvinnorna; i huvudsak gäller samma karaktäristiska städernas befolkning i förhållande till landsbygden och de högre folkklasserna i förhållande till de lägre; protestanterna, vilkas religion erkänner ett mått av tankefrihet, äro mindre fast bundna vid sitt samfund än de av fasta dogmer omgärdade katolikerna; det tryck och den isolering för vilka judarna äro utsatta gör deras samhörighet särskilt stark. Det är ett visst övermått av individualism och av kritisk inställning mot traditionella värden, en brist på fasta, utan diskussion erkända sociala miljöer som orsakat det stora

antalet självmord i samtidens kulturstater.

Egenartat är Durkheims resonemang rörande de politiska krisernas inflytande på självmordsfrekvensen. Han anser sig kunna fastställa att självmorden i regel minskats vid dylika kriser; så var t. ex. fallet i Frankrike vid 1830 och 1848 års revolutioner och i Paris vid 1851 års statskupp samt i Tyskland och Frankrike under kriget 1870—1871. Ja, det påstås t. o. m. att relativt obetydliga inrikespolitiska störmigar, såsom Mac Mahons upplösning av deputeradekammaren 1877 och boulangistvalen 1889, avsevärt minskat självmordens antal. Dessa påståenden passa förträffligt in i Durkheims sociologiska schema. Kriserna "tvinga människorna att närma sig varandra för att bjuda en gemensam fara spetsen, individen tänker mindre på sig själv och mera på den gemensamma saken"; med andra ord genom kriserna åstadkommes en tillfällig stärkning av integrationen inom det politiska samhället. En del kriser, såsom Krimkriget och det italienska kriget 1859, minskade visserligen icke självmordens antal, men detta berodde enligt Durkheim därpå att de icke väckte starkare intresse hos nationens massa och följaktligen voro utan betydelse

för integrationen. — I motsats till de politiska kriserna verka de ekonomiska stimulerande på självmordsfrekvensen; detta gäller även snabba öknings av välståndet inom vissa befolkningslager. Förhållandet förklaras bero på att störningar inom det ekonomiska livet sönderbryta de traditionella sociala kadrerna och sålunda försvaga solidaritetskänslan.

På ett par punkter synas av Durkheim godtagna påståenden icke stämma med hans allmänna teori. Självmoderna äro, säger han, utomordentligt talrika inom vissa primitiva folkstammar och likaså bland militärerna i civiliserade länder. Här kan det ej gärna vara fråga om bristande integration. Durkheim når en förklaring genom en skickligt genomförd modifiering av sin doktrin. Under det att i regel självmordet beror på svag integration förklaras vildar och militärer begå självmord på grund av excessiv integration. De ha så fullständigt smält samman med den sociala gruppen de tillhöra att de i viss mån förlorat känslan för den egna individualiteten; självmordet blir sålunda en obetydlig handling, som man utför av obetydliga anledningar.

På sin huvudtes — att självmordsfrekvensen stiger i omvänt förhållande till integrationen — bygger Durkheim upp en politisk teori. De förr existerande fasta sociala kadrarna ha brutits sönder, tron och solidaritetskänslan äro anfräta. Det gäller att skapa nya värdeföreställningar, som kunna hålla människorna fast vid livet. Det enda ur intellektuell synpunkt anständiga medlet härtill ser Durkheim i ett återupplivande av yrkena såsom sociala samfälligheter, i upprättandet av en korporativ stat. Enligt denna tankegång, som närmare utvecklas i andra upplagan av "De la division du travail social", skulle av yrkesgrupperna bildade korporationer erhålla en betydande självständighet, en stark solidaritetskänsla inom korporationens ram skulle uppännas hos individerna och på detta sätt skulle man nå en stärkning av integrationen och en minskning av självmordsfrekvensen.

Durkheims undersökning av självmordsstatistiken formar sig till en uppgörelse med det moderna samhällslivet. Han skattar åt den populära föreställningen om "den moderna människans rotlöshet". Hans betonande av solidaritetens värde och hans korporativa idéer skymta i otaliga arbeten. Genom sin korporatism har han blivit en av den italienska fascismens mindre profeter; han åberopas då man vill ge en mera utförlig redogörelse för den nya statslärans föregångare. En rad huvudpunkter i hans eleganta och subtila undersökning ha bevisats vara oriktiga eller tvivelaktiga, men slutsatserna leva kvar både i vetenskapliga handböcker och politiska fraser. Då särskilt systematiskt "integrerande" regimer, såsom de italienska och turkiska, förbjuda omnämnande av självmord i pressen, sker det med all sannolikhet på grund av föreställningar som kunna återföras till Durkheim.

Den sociologiska självmordsteorins historia efter Durkheim har sin plats given bland vetenskapens kuriositeter. Annets sensationella karaktär, statistikens osäkerhet och mångtydighet, den breda marginalen för skarp-sinnigt tänkande på lösa grunder synas ha verkat lockande. Här skola

vi blott ett ögonblick dröja vid den senaste och mest betydande av självmordssociologins prestationer, det av Halbwachs, professor i Strassburg, år 1930 utgivna arbetet "Les causes du suicide".

Halbwachs säger sig närmast vilja fullfölja Durkheims arbete, men i åtskilliga viktiga punkter tar han avstånd från sin föregångare. Uppgifterna om självmord från äldre tider, före 1800-talets början, förklaras vara alltför osäkra för att kunna tjäna som grund för några jämförande slutledningar. Självmoderna ha, skriver Halbwachs, i stort sett stigit i antal under det senaste århundradet, men uppgifterna från de senaste årtiondena tyda på en stagnation av självmordsfrekvensen. Durkheims uppfattning om religionernas skiftande värde såsom skydd mot självmordstendensen tillbakavisas. Enligt nyare undersökningar från Tyskland begå judarna självmord i större utsträckning än både katoliker och protestanter; för övrigt har Durkheim jämfört religiösa grupper som leva i olika sociala miljöer, och det kan bero på miljön — icke på religionernas integrerande förmåga — att självmordsfrekvensen växlar. I regel bekräftas de av Durkheim angivna tendenserna, men andra förklaringsgrunder anföras ofta. Så t. ex. anses den höga självmordsfrekvensen i städerna bero på att livet här är rörligare och friktionsmomenten mera talrika. I allmänhet undviker Halbwachs uttrycket integration; han talar i stället om "bristande social anpassning" eller dylikt. Den av gammalt låga självmordsfrekvensen i England betraktas exempelvis som en följd av den sederernas konformitet som anses utmärka det engelska folket.

Synnerligen utförligt och av stort intresse är Halbwachs' kapitel om krigens och de politiska krisernas inflytande på självmordsfrekvensen. Han konstaterar, stödd på ett långt större material än Durkheim, att krigen medfört en betydande minskning av självmordens antal. Framför allt illustreras detta påstående med exempel från världskriget. Halbwachs kommer till det märkliga resultatet att antalet självmord minskade — i många fall till omkring hälften — icke blott i de krigförande länderna, utan också i ett flertal neutrala stater, bland annat i Skandinavien. I Sverige sjönk självmordens antal från 18 på 100.000 invånare 1910—1913 till 14 1915—1916 och 10 1917—1918 för att sedan ånyo långsamt stiga.

Själv mordet

Kritik av den sociologiska teorin.

Parentetiskt kan erinras om den roll detta förhållande spelat i tysk politisk agitation. I Tyskland sjönk som på andra håll självmordsfrekvensen under kriget; under åren före 1914 begingo i genomsnitt 35 män respektive 12 kvinnor på 100.000 självmord, 1915—1918 voro motsvarande siffror 22 och 12. Efter krigets slut steg frekvensen efter hand till samma siffra som före kriget och har under de senaste åren något överstigit denna. Genom att jämföra efterkrigssiffrorna med krigssiffrorna, icke med förkrigssiffrorna, skapade man redan i början av 1920-talet legenden om en nation som tvingades till självmord genom en brutal fred.

På denna punkt duger tydligen icke Durkheims förklaring. Halbwechs framkastar i stället den hypotesen att världskriget skulle ha försvagat den ekonomiska aktiviteten både i de krigförande och i de neutrala länderna och härigenom gjort friktionen mellan individerna mindre.

Durkheims framställning säges däremot vara fullt giltig i fråga om de inrikespolitiska krisernas inflytande på självmordsfrekvensen. Halbwechs gör här ett experiment som vid första ögonkastet — kanske också vid det slutliga bedömandet — kan förefalla absurd; han går igenom Frankrikes historia under den tredje republiken, beträffande vissa år i detalj, och söker fastställa en korrelation mellan det politiska tillståndet och självmordens antal. Exempelvis Dreyfus-affären och kulturkampen anses ha verkat integrerande och alltså återställande ur självmordssynpunkt. Det säger sig själv att en metod som denna lätt förleder även den mest samvetsgranne forskare till konstruktioner.

I en följande artikel skall, huvudsakligen med stöd av nyligen utkomna arbeten, den sociologiska teorin ställas i kritisk belysning.

Herbert Tingsten.

Den främst av Durkheim och Halbwechs representerade sociologiska självmordsteori, som i självmordsfrekvensens växling väsentligen ser en följd av sociala förhållanden, har utsatts för skarp kritik av författare som betona det psykologiska momentets, det nervösa anlagets betydelse för självmordstendensen och anse de sociala faktorerna vara alltför oviktiga för att förtjäna en närmare diskussion.

En huvudpunkt i denna kritik är påpekandet av det statistiska materialets osäkerhet. När sociologerna påstå att självmorden starkt ökades under 1800-talet förbise de att den administrativa undersökningen av och statistiken över dödsorsakerna överallt förbättrats. Det var tidigare jämförelsevis lätt att hemlighålla självmord. Talet om den allmänna självmordsökningen saknar därför varje beviskraft. Då Masaryk 1881 betecknade självmordens och sinnessjukdomarnas stegring som den moderna tidens främsta sociala karaktäristika byggde han helt enkelt på ett lättroget accepterande av den officiella statistiken; även i fråga om sinnessjukdomarna har det anförts att den påstådda ökningen skulle bero på skärpt kontroll (docent G. Dahlberg bl. a. i en artikel i denna tidning). Av motsvarande skäl äro allmänna jämförelser mellan olika länder av ringa värde.

Ett par exempel på hur lätt den administrativa statistiken kan leda fel på denna punkt. Då Hannover 1866 inkorporerades i Preussen steg antalet officiellt registrerade självmord pr år med 50 procent; detta berodde icke på hannoverianernas ovilja mot det preussiska väldet, utan på den preussiska statistikens överlägsenhet. En liknande ökning av de redovisade självmorden uppstod i Wien år 1873 på grund av en omläggning av stadens statistik; Durkheim annoterar saken som ett av de främsta bevisen för de ekonomiska krisernas inverkan på antalet självmord.

Härtill kommer att de faktorer som äro ägnade att avvähla från självmord och att locka till hemlighållande av begångna självmord växla i styrka. I Sverige voro självmordsförsök straffbara intill 1864, och särskilda bestämmelser funnos om begravnin för självmördare in på 1900-talet. Den engelska lagen bestraffar fortfarande självmordsförsök, och formerna för undersökning av plötsliga dödsfall torde leda till hemlighållande av självmord. Den katolska religionens strängt fördömande hållning mot självmördare är bekant. Det kan diskuteras om förhållanden av denna art påverka den faktiska självmordsfrekvensen; sannolikheten för att de skola förfälska den officiella statistiken synes övertygande.

Jämförelser i stor stil mellan olika länder äro sålunda alltid tvivelaktiga; de förutsätta en nutiös undersökning som icke gjorts och som knappast för närvarande kunna göras. Men även i de fall då den sociologiska teorins statistiska material kan godtas har man all anledning att ställa sig kritisk mot dess tolkningsförsök.

För ett tiotal år sedan utgav italienaren Bachi en studie över självmordsförsöken; han jämförde här, i den mån detta var möjligt, antalet försök med antalet faktiskt begångna självmord inom olika kategorier i ett antal italienska städer. Flera av sociologernas mest omhuldade teorier raserades härigenom.

Det betraktades tidigare som ett odisputabelt faktum att tendensen till självmord var större bland männen än bland kvinnorna; i flertalet länder faller ett kvinnligt självmord på tre eller fyra manliga. Durkheim och andra förklara saken med ingående

resonemang om köns skilda psykiska och sociala förutsättningar. Bachi visar att självmordsförsöken äro lika vanliga bland kvinnorna som bland männen. Kvinnorna misslyckas oftare, beroende på att de välja osäkrare döds sätt, dränkning och förgiftning i stället för skjutning och hängning. Att självmordsfrekvensen är högre bland de välsituerade än bland de fattiga förklaras på samma sätt; bland annat äga de fattiga icke tillgång till revolverar. Durkheim talar om att fattigdomen "skyddar"; Bachi konstaterar att de fattiga icke ha råd att skaffa sig säkra dödsmedel.

Särskilt slående är Bachis argumentation i fråga om den höga självmordsfrekvensen bland militärer. Här ha många konstruktioner gjorts. Durkheim talar om militärens överdrivna integration, Tarde tvärtom om deras "plötsliga och fullständiga emancipation från religiösa och traditionella föreställningar", Bergson har enligt Halbwechs hänvisat till militärlivets tråkighet. Bachi ger den enkla förklaringen: militärerna ha tillgång till skjutvapen och misslyckas icke då de vilja begå självmord.

Halbwachs söker reducera betydelsen av Bachis arbete; hans egentliga argument är att man icke kan skilja mellan simulerade och allvarligt menade självmordsförsök. Synpunkten synes vara utan betydelse, då det icke uppvissats eller gärna kan uppvissas att ett stort antal misslyckade självmordsförsök varit simulerade.